

OLÁH ANDRÁS

Elkésett békejobb

KÉPEK PETŐFI SÁNDOR ÉLETÉBŐL

(MUTATVÁNY)

Petőfik lakása. Pár héttel később. Jelen vannak: Petőfi és Obernyik derűsen nevetgélnek.

JÓKAI (*beront a szobába, az Életképek egy számát lobogtatja a kezében*): Nem ebben egyeztünk meg! Határozottan megtiltottam, hogy azt a verset a lapomban kiadd!

PETŐFI: A lapodban? Talán a lapunkban!

JÓKAI: Az Életképeket én jegyzem! Az én nevem alatt fut! Tehát enyém a felelősség is!

PETŐFI (*legyint*): A pokolba veled!

JÓKAI (*méltatlankodva*): Elegendem van abból, hogy mindenbe belemászol, mindenkibe belekösz! Megmondtam már ezerszer: én korrekt újságot akarok!

PETŐFI (*ingerülten*): Gyáva vagy! Neked az a korrektség, ha fülünket-farkunkat behúzzuk és hallgatunk!

JÓKAI (*dühösen*): Engem merészelsz gyávának nevezni? Talán én futamodtam meg a választóim elől?

PETŐFI: Aljas vagy! Tudod, hogy nem futottam meg... És azt a brigantit, a szabadszállási pap fiát, aki megvette a szavazatokat, párbajra hívtam ki!

JÓKAI (*gúnyosan*): Párbajra... Persze... Olyan feltétellel, hogy tudtad, úgyse fogadja el!

PETŐFI: Életre-halálra! Ahogy te sose mernéd!

JÓKAI: Nevetnem kell... Ő kardot ajánlott! Te viszont ragaszkodtál a pisztolyhoz, mert tudtad, távolra nem jól lát!

PETŐFI (*kis híján nekimegy Jókainak*): Ez már több a soknál! Nem tűröm! Még neked sem!

OBERNYIK (*közéjük áll*): Nono, fiúk! Csillapodjatok! Móric, legyen eszed!

JÓKAI (*megrántja a vállát*): Ezt a félnótást csillapítsd!

OBERNYIK: Sándor, ne csináljátok ezt! Nincs elég ellenség?

PETŐFI: Ő kezdte!

JÓKAI (*még mindig dohog*): Alig teszem ki a lábam pár napra Pestről, máris megcsinálta a bajt... Félbe kellett szakítani a nászutunkat miatta!

PETŐFI: No hiszen!

OBERNYIK: Üljetek le, beszéljük meg higgadtan. Végtére is barátok vagyunk...

PETŐFI (*még mindig ingerülten*): Néha nem árt a hátunk mögé nézni, mert lehet, az döfi belénk a kést, akit támaszunknak hittünk!

JÓKAI (*újra támad*): Ahogy te Vörösmartyba!

PETŐFI: Vörösmarty gyáván viselkedett! Miként az egész képviselőház!

JÓKAI: Talán az a bátorság, hogy mindenkibe beletörölöd a lábad?

PETŐFI: Csak aki megérdemli.

JÓKAI: És szerinted Vörösmarty az, aki leginkább megérdemli? Vörösmarty, aki atyai jó barátként viszonyult hozzád? Aki a pályán elindított, és azóta is támogat? S te így hálálod meg? Egy ilyen veressel?

OBERNYIK (*egyértelműen*): Ez tényleg nem volt szép...

JÓKAI: Nem volt szép? Enyhe kifejezés. Ez tömény aljasság!

PETŐFI: Semmit se tudsz! Én ezt a verset közlés előtt megmutattam Vörösmartynak!

JÓKAI: S ő nyilván köszönte szépen. Hogy is a szól a refrén? „Nem én tépem le a homlokodról, Magad tépted le a babért!”

PETŐFI: Nyilván fáj szembesülni a valósággal. De nem lehet örökké homokba dugott fejjel, strucc-módra élni!

JÓKAI (*keserűen*): A Szózat írójának ezt kellett megérnie...

PETŐFI: Mikor veszed már tudomásul, hogy egy olyan korban élünk, amikor nincsenek szerzett előjogok! Mindennap meg kell küzdeni a megbecsülésért!

JÓKAI: És te? Te mikor veszed már tudomásul, hogy a közönség nem kíváncsi a gyalázkodásaidra! Az olvasók ott hagynak bennünket! A szabad sajtó első esztendejében a lapunk ezeröttszáz előfizetőről háromszázra csökkent! A kiadónk felmondott!

PETŐFI: Csak nem azt akarod mondani, hogy miattam?

JÓKAI: Az ilyen írások, a habzó szájú cikkek miatt!

PETŐFI: Talán dicséernem kellene az óvatoskodókat? A büszkeségünket besározó nemzetgyűlést? A tetzesza kormányt? Nyalni a talpukat, ahogy te is teszed?

JÓKAI (*lesajnálón*): Neked, barátom, az a legnagyobb bajod, hogy nem lehetsz közöttük! Nem sütkérezhetsz a fényben... Savanyú a szőlő.

PETŐFI: Azt hiszem, nincs mit beszélünk egymással! Hordd el magad! Menj csak vissza ahhoz a kivénhedt kis... színésznőhöz! Ott szolgálj papucsként...

JÓKAI: Róza nevét a szádra ne vedd!

PETŐFI (*flegmán*): Emiatt ne aggódj! Arra sem érett meg, hogy a nevét kiejtesem...

JÓKAI (*elkomorodva, fagyosan*): Na, ebből elég! Vedd tudomásul, mi többé nem ismerjük egymást! (*Dühösen becsapja maga mögött az ajtót és elhagyja a lakást.*)

PETŐFI (*az ajtóhoz siet, és utána kiált*): Menj csak, ne is lássalak! Ide aztán hiába kopogatsz majd, ha az a vipera egyszer ajtót mutat neked! A lapszerkesztésről pedig ezennel lemondok!

OBERNYIK (*kedvetlenül, elkeseredve*): Sándor, ezt mégse kellett volna...

PETŐFI (*ráförmed*): Nem-e? Tévedsz! Ennek már sokkal korábban meg kellett volna történnie... Kígyót melengettem a keblemen. Segítettem, támogattam... Most meg... Mióta ez a nő a hálójába kerítette, nem lehet ráismerni... De lesz még ennek böjtje... Hiába mondtam, hiába figyelmeztettem! Neki ez a kis cafka kell... Gyereke is van, a fene se tudja kitől!

OBERNYIK: Igazságtalan vagy...

PETŐFI: Móric teljesen a befolyása alá került... Nem veszi észre, hogy az a nő ellenünk uszítja! Folyton azt duruzsolja a fülébe, hogy kerülje a kockázatvállalást, legyen simulékonnyabb... Ennek a szerencsétlennek önálló akarata, véleménye már nincs is... Az újságot is... Nézd meg az utóbbi idők lapszámait! Tele van megalkuvó, behódoló írásokkal! Először csak a színikritikák váltak ajnározó tömjénezéssé. Főleg, ha Róza asszony játszott a darabban. Aztán egyre inkább megtöltődtek a kormányt dicséző írásokkal... Csak azért, mert pénzt és pozíciót remél.

OBERNYIK: De hát végtére is ez a mi kormányunk...

PETŐFI: Elvtelenül akkor se kell magasztalni! S épp azért, mert a mi kormányunk, legyünk vele szemben kritikusak! Ilyen elképesztő gyalázatot nem engedhetünk meg magunknak, hogy a nemzetgyűlés kormányjavaslatra segítséget kínáljon Ausztriának az olaszok ellen! Most, amikor a szerbek és horvátok is ellenünk szervekednek! Hogy remélhetnénk így Európa rokonszenvént? Csak lettem volna ott!

OBERNYIK: Hát ez az! Sokan vélik úgy, hogy azért acsarogsz a kormány ellen, a nemzetgyűlés ellen, mert elbuktál a választásokon!

PETŐFI: Alávaló rágalom!

OBERNYIK: De beszélik!

PETŐFI: Sakálok vonyítása ez, nem rémít meg! Félnék az igazságtól, azért szűkölnék! Csahos kutyák! (*Bosszúsan legyint.*) Tudod, mit? Elegendem van a gyomorforogató, mocskos politikából... Mit is törődjek velük, ha úgysem méltatnak figyelemre! Egyék csak meg, amit főztek a politikus urak! Ez már rég nem az, amiért márciusban küzdöttünk. Kilúgozták belőle a tiszta eszmét... De sokáig nem mehet így tovább! Kicsiny parázs vagyok az éjszakában, de még vagyok! És ha kell, újra föllobbantom a lángot, hogy a nemzet elégtételt vegyen sárba tiport jogaiért, fölrugott becsületéért!

*

Petőfik lakása – pár nappal később. A szobában hárman tartózkodnak. Júlia, Lauka és Obernyik. Teáznak.

PETŐFI (*az ajtót kicsapva, dühösen érkezik*): Láttátok ezt? (*Egy újságot lobogtat a kezében. A Nemzetőr című lapot.*) Olvastátok?... Az a nyomorult Vahot!

SZENDREY JÚLIA (*csillapítani próbálja*): De hát mi történt, kedvesem?

PETŐFI: Kihívom párbajra! Miszlikre aprítom ezt a galád férget! Obernyik, Lauka! Ti lesztok a szekundánsaim! Nyomban fölkeresitek az alávaló bitangot, és provokáljátok a nevemben!

LAUKA: Higgadj le, Sándor, és mondd el, mi hozott ki ennyire a sodrodból!

PETŐFI (*lerázza magáról a baráti kezét, és az asztalra vágja az újságot*): Hát olvassátok! Itt van. Nézzétek, mit hordott össze rólam az a mocskos pribék!

OBERNYIK (*főlemeli az újságot, félhangosan bogarászni kezdi a sorokat*)

LAUKA (*kíváncsian*): Hangosan olvasd, hogy mi is megtudhassuk, mi áll benne!

OBERNYIK (*nem tetszőn csóválja a fejét*): Ez lesz az...

PETŐFI (*indulatosan*): Én nem hallgatom! (*Ki akar rohanni a szobából. Júlia és Lauka kapaszkodnak belé. Júlia gyöngéden átöleli.*)

OBERNYIK (*a torkát köszörüli*): Khm. Csak a lényegét olvasom... A Vörösmarty-vitáról van szó. Ez egy hozzászólás... Persze névtelen. Illetve annyit írt a cikk alá, hogy „Egy önkéntes”.

PETŐFI (*fogsikorgatva*): Vahot az! Az aljas féreg! Csak nem meri vállalni a nevért!

OBERNYIK (*újból nekirugaszkodik*): Akkor olvasom... Onnan, ahol Sándort név szerint megszólítja... (*Ismét megköszörüli a torkát.*) Szóval... „Sándor öcsém, te minden versedben szabadságunk elnyomói, ellenségünk vérét szomjazod... Te panaszkodtál, hogy nem akkor születnél, midőn alkalma volt a magyarnak dicskoszorút szerezni a harcmezőn. Íme, most nyakunkon a háború, minden ép karra szüksége van a hazának – te katona voltál –, s roppant kardod, mellyel a márciusi napokban annyira csörömpöltél, mégis hüvelyében rozsdásodik. No de azért, édes öcsém, nem irigylem a babérodát...”

PETŐFI (*felbőszülve*): Elég! Ne tovább! (*Obornyik illedelmesen elhallgat.*)

SZENDREY JÚLIA: Ez tényleg gonosz dolog... (*Elfutja a szemét a könny.*) Ez aljasság...

OBERNYIK (*mintegy mentegelve és mentegetőzve*): Én se álltam be nemzetörnek. Nem fogtam fegyvert... Beteg vagyok.

PETŐFI (*félcsattan*): Nem rólad van szó! Engem vádol gyávasággal az alávaló bitang! Engem!

SZENDREY JÚLIA (*nyugtatra*): Károly csak téged akart menteni...

PETŐFI: Nem szorulok gyámolításra. Meg tudom védeni magam! Majd megmutatom ennek a nyomorultnak, mi a magyarok Istene!

OBERNYIK: Sunyi aljasság, mindenki látja... Ne vedd a szívedre!

LAUKA: Nincs igazad, Károly! Az efféle rágalmaknak elejét kell venni! Nem engedhetjük, hogy ezek a brigantik belénk törölhessék a csizmájukat!

PETŐFI: Megmondtam! Párbajra hívom, összekaszabolom!

SZENDREY JÚLIA (*átöleli Petőfit*): Párbaj? Azt nem engedem!

PETŐFI: A becsületesemről van szó!

LAUKA: Igazad van. Becsület csak egy van... Tudjátok mit? Én is kihívom! Hadd lássa a világ, hogy egyek vagyunk! Hogy kiállunk egymásért, s a szívünk egyként dobog!

PETŐFI: Ez az én jussom! Nem engedem át neked!

OBERNYIK: Na, ezen már csak össze ne vesszetek!

SZENDREY JÚLIA (*elkeseredetten*): Nincs elég baja ennek az országnak? Nincs elég ellenség, még egymást is marjuk? Miért?

LAUKA: Régi betegsége ez a magyarnak...

SZENDREY JÚLIA (*Petőfihez*): Látod, Móricot is ezért sajnálom...

PETŐFI (*bosszúsan*): Hogy jön ez most ide? Ő maga választotta az utat!

SZENDREY JÚLIA: Az nem jut eszedbe, hogy nem hagytál neki más lehetőséget?

PETŐFI: Szabadon dönthetett!

SZENDREY JÚLIA: Azt hiszed? És Vahot most nem ugyanezt a látszatot kelti?

LAUKA: Igaza van Júliának. Ahogy te Móricot sarokba szorítottad, ugyanezt teszi veled Vahot! Bezárta a kapukat. Hogy csak egy út maradjon...

OBERNYIK: Így áll bosszút, amiért kiváltunk a lapjából! Amiért megalapítottuk a Tízek Társaságát. Azt nem tudja megemészteni. Azóta mindig ellenünk fúj.

PETŐFI: Épp ezért ideje móresre tanítani!

LAUKA: A seb akkor is megmarad...

PETŐFI: De a lelkiismeret megnyugszik! A becsületen esett csorba helyre lesz állítva!

LAUKA: Ezzel még korántsem!

SZENDREY JÚLIA: Mi akarsz ezzel mondani?

PETŐFI (*Laukához*): Ha arra célzol, mivel vádoló ez a bitang, hát annak is elejét vesszük! Még ma jelentkezem a honvédseregénél!

SZENDREY JÚLIA: Alja népek követelése ez! Miért kell engedelmeskedned?

PETŐFI: Ha csak levegőbe kiáltott szó lenne, meg se hallanám! De megjelent az újságban, most már egy ország lesi, mi lesz a válaszom.

SZENDREY JÚLIA: Kihívod párbajra... Ez nem elég?

PETŐFI: Ezt már megbeszéltük. Miért kezded újra?

SZENDREY JÚLIA (*hózzábújik*): Mert féltetek.

PETŐFI (*magához öleli*): Mit akarsz még, mit tegyek?

SZENDREY JÚLIA: Szeress, ahogy régen... (*Hirtelen feljajdul. A hasára tapasztja a kezét.*) Jaj! Ez fáj...

PETŐFI (*ijedten felrebben*): Mi volt ez?

SZENDREY JÚLIA (*a hasára vonja Petőfi kezét*): Érzed te is? A kicsi... Jaj, hogy mocorog! Rugdalózik. Jaj, már megint...